

Izšaja vsako sredo
in petek zjutraj.

Štane za celo leto 15 L.
» pol leta 8 »
» četrt leta 4 »

Za inozemstvo celo
leto lit 40.

Na naročila brez do-
poslane naročnine se
na moremo ozirati.

Odgovorni urednik:
Polde Kemperle.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 54

V Gorici, v sredo 13. julija 1927

Leto X.

Nefrankirana pisma se
na sprejemajo. Oglasi
se računajo po dogo-
voru in se plačuje v
naprej. — List izdaja
konsorcij »Gor. Stra-
ža«. — Tisk Katoliške
tiskarne v Gorici. Ri-
va Piazzetta št. 18.
Uprava in uredništvo:
ulica Mameli št. 5
(prej Scuole).
Telef. int. št. 398.

Da ne bo razočaranj...

Ze večkrat smo slišali odlične ita-
lijanske osebnosti poudarjati mi-
sel: Mi Italijani imamo za drugo-
rodce silno privlačnost. V teku par
desetletij se nam je n. pr. posrečilo
povsem preoblikovati beneške Slo-
vence (gli Slavi del Natisone) in
ustvariti iz njih zveste državljane,
ki so v zadnji svetovni vojni izvr-
šili čudeže junaštva. Tako moramo
prekvasiti s svojo kulturo in svojo
miselnostjo tudi na novo pridoblje-
no slovansko manjšino ter jo na ta
način raznaroditi.

Naj tej misli, ki je za mnoge na-
še sodržavljane druge narodnosti
zelo vabljava in jih lahko zapelje na
napačna pota, dodamo par pri-
pomb:

Beneški Slovenci so bili priklop-
ljeni k italijanski državi leta 1866.
Bili so takrat na zelo nizki stopnji
narodne kulture. Ustvarjene so bile
sicer že temeljne prvine za samo-
raslo in samosvojo narodno bit-
nost, toda zavesti narod. življenja
v njih še ni bilo. Njihova dotakrat-
na gospodarica Avstrija ni čutila
potrebe, da bi te speče sile zdra-
mila in jim omogočila razgib in
razvoj. Vsega onega, kar je potreb-
no, da začnejo prvotne klice rasti,
da prične narod smotreno snovati
in graditi svoj lastni dom, niso be-
neški Slovenci še poznali. Imeli
niso skoro nikakih šol, zato je bila
njihova splošna izobrazba zelo pi-
čla in nepismenost povsod razširje-
na. Njihov materni jezik ni imel
nikjer veljave in je bil še nepoznan
v javnem življenju. Saj se je še v
ostalih slovenskih deželah bil ko-
maj pričel trdi boj za pravice slo-
venskega jezika. Bili so to časi, ko
je slovensko časopisje bilo še v
povojih, ko se je po dolgih stoletjih
komaj zopet začela smotreno širiti
slovenska knjiga, ko skoro še nismo
poznali lastne politične organizacije
in ko je naše celokupno gospodar-
stvo bilo odvisno od tujcev. Sloven-
sko Ponadižje je bilo priključeno
k Italiji tedaj v časih, ko je v nas
Slovincih šele začela živeti narod-
na samozavest, ko je za beneškega
Slovenca bil rojstni dom edini vir
njegove narodne kulture in edino
torišče njegovega narodnega udej-
stvovanja. Slovenska Benečija je
bila nerazorana, plodna njiva, ki
je nestrpno čakala kopačev in ora-
čev. Ko so ti prišli, sadovi niso
mogli izostati.

Skoro šestdeset let pozneje je
prišla k Italiji Julijska Krajina. V
tej dobi se je slovenski narod radi
svoje žilavosti, brijtnosti in samo-
zavesti naglo razvijal in se povzpел
v vrste drugih kulturnih narodov.
Pregnal je docela nepismenost,
vzbudil ukaželjnost v najširših
plasteh ter dvignil celokupnost na
izredno visoko stopnjo splošne na-
obrazbe. Priboril je enakoveljav-
nost svojemu jeziku v šoli, v uradih
in vsem javnem življenju ter je na
vseh popriščih človeškega znanja
in udejstvovanja dokazal svoje ena-
kovredne zmognosti in ustvarjajo-
čo silo. Izobilčil je v njem speče
zdrave moči v povsem samoniklem
duhu in zgradil pristno in samo-
stojno narodno kulturo. S tem je
seveda udaril temelje zavednemu
narodnemu ponosu in je izklesal
tudi posameznike v značajne člane
narodne skupnosti. Slovenski na-

rod je zrasel v polnopravnega čla-
na družine narodov.

Kar velja o slovenskem narodu
v splošnem, to velja o Slovencih v
Julijski Krajini posebej. Zavest, da
smo samostojen narod z lastno
zgodovino, lastno kulturo in last-
nim jezikom je v nas tako poglob-
ljena, da je ni mogoče zabrisati.
Tudi prepričanje, da nam gredo vse
pravice in vse dolžnosti, ki jih ima-
jo drugi narodi, je v nas tako krep-
ko zasidrano, da je ni mogoče iz-
ruvati. Preromajte deželo, pojdite
do zadnje gorske vasice, povsod se
lahko o tem uverite! Saj drugače
biti ne more! Saj živimo vendar že
desetletja s svojimi italijanskimi so-

deželani v poštenem sporazumu, da
smo si enakovredni sosedi. Saj se
je naše sožitje do zadnjih let tudi
dejansko tako odigravalo. V šolah,
v uradih, v cerkvi, povsod v javno-
sti smo bili enakopravni, smo ži-
veli vsak svoje samostojno življe-
nje. Narodi pa, ki hočejo ohraniti
svojo narodno samobitnost in ima-
jo za to v sebi tudi dovolj zdravih
moči in sposobnosti, so neporušni.
Zgodovina nam to podpričuje in
naša trdna vera nam to potrjuje.

Zakaj smo napisali te vrstice?
Ker si iskreno želimo mirnega so-
žitja in mrzimo neplodne boje, ki
navadno rode samo težave in raz-
očaranja. Posledica je pa nezado-
voljnost, ki ni še nikdar ustvarjala
požrtvovalnih in dobrih državlja-
nov.

Kaj se godi po svetu?

V nedeljo zjutraj na potu k maši
je zadel irskega zunanjega ministra
Hervina O'Higginsa strel iz revol-
verja. Ta atentat je le en člen v dol-
gi verigi zunanjih in notranjih borb
svobodne države Ircev. Politični u-
mor, ki so ga zakrivali skrajni nacio-
nalisti nad zmernim domoljubom,
kaže, da borbe majhnega irskega
naroda še niso pri kraju. Zato ho-
čemo danes malo govoriti o tistih si-
lah, ki so irski narod pripeljale

od suženjstva do svobode.

Majhen je »zeleni otok«, kot pra-
vijo Irski sredi atlantskega valovja
na zapadu Anglije. Meri borih 26
tisoč kvadratnih milj. Toda na tem
otoku živi trimilijonski rod, ki je s
svojo žilavostjo in vedrim zaupa-
njem v lastne sile prisilil mogočno
britansko cesarstvo, da se je pred
njim ponižalo.

Ves zgodnji in srednji vek je Ir-
ska živela svobodno življenje. Bo-
gastvo je bilo doma na otoku, še
bolj je pa procvitalo kulturno živ-
ljenje, ki je samostojno zraslo iz
stare keltske duševnosti. Kot žla-
hten cepič je ta kultura pognala
sveže poganjke na deblu krščan-
stva, ki so je že zgodaj oznanili na
Irskem sv. Patrik in njegovi učenci.

Temu mirnemu in plodonosnemu
življenju je storil konec angleški
kralj Henrik II., ki je l. 1170. zase-
del ozek obrežni pas Irske. Od tega
leta pa do 6. decembra 1921., torej
polnih sedemstopenetdeset let, so vr-
šali po Irski krvavi boji za svobo-
do in neodvisnost. Težke železne
okove je pa nadel svobodoljubnim
Ircem Henrik III., ki se je odcepil
od katoliške Cerkve. Hotel je, da
bi mu sledil na krivoversko pot ves
narod. Katoliški Ircei so se mu krep-
ko uprli. Zdaj je začela angleška
vlada, ki je irsko politično svobodo
že zatrla, kruto preganjati irske ka-
toličane. Še več! Začela jim je ro-
pati zemljo in jo je oddajala svo-
jim lordom. V obupu so Ircei, ki so
jim hoteli vzeti Boga, svobodo in
rodno grudo, zgrabili l. 1641. za
orožje. V potokih krvi so Angleži
zadužili njih krik po svobodi. Od
zdaj naprej je začela za Irce naj-
temnejša doba ponižanja.

V teh najbolj črnih dneh je irska
mati porodila dečka, iz katerega je
vzrasel sloviti vodja irskega osvo-
bodilnega gibanja Danijel O'Con-
nell. Ta mož je ustanovil Katoliško
zvezo in napisal na njen praport: V
boj za katoliško svobodo in zemljo

domačo! Ljudstvo se je trumoma
zgrinjalo ob tem praporu in tudi ni
odnehalo, ko je londonska vlada
Irsko popolnoma združila z Angli-
jo. O'Connell je dosegel, da so an-
glikanski ministri vrnili irskim ka-
toličanom vso svobodo. Ko je to
dosegel je na velikanskih ljudskih
taborih zahteval, da postane Irska
samostojna.

Londonski zatiravci so se tega
mogočnega gibanja za svobodo
ustrajši. Irski vodja je moral pre-
stati ječe in boleznj, preganjanja in
ponižanja. Telo so mu strli, duha
ne. Ko je umiral, se je že razlivala
nad Irsko zarja novih dni.

V svobodni Irski.

Irci so izvojevali po sedeminpol
stoletnih borbah svobodo katoliške-
ga veroizpovedanja. L. 1903. je ir-
ski kolon postal na svoji grudi sam
svoj gospodar.

Višek irskega osvobodilnega gi-
banja je pa prineslo l. 1921. Angli-
ja je morala priznati Irski samou-
pravo, lastno vlado in lasten parla-
ment. Irska je postala svobodna
članica britanskega svetovnega ce-
sarstva. Stoletni sen se je uresničil.

Odkod tiste sile, ki so irske
borbe okronale z zmago? Neki slo-
viti nemški zgodovinar, ki popisuje
zgodbe irskega naroda, pravi: »Os-
vobojenje Irske ni bila zmaga fi-
zične sile, to je bil moralni triumf
naroda, ki se je zavedal svoje pra-
vične stvari, naroda, ki je iz svoje
najstarejše kulture v Evropi in iz
povestnice slavne preteklosti črpal
vedno novih sil za borbo proti svo-
jim zatiravcem.« Irski rod je zma-
gal, ker se je v svoji dolgi borbi
oprl na dva močna stebra; na vero
in svojo narodno svojstvenost.

Sredi najhujših borb sta dva od-
lična Irca, sedaj profesorja na na-
rodnem vseučilišču v Dublinu, usta-
novila »Connradh na Gaedhilge«,
galsko ligo. Ta zveza je imela na-
men ohraniti ljudstvu pristno ma-
terno besedo in dvigati zaklade
ljudske kulture. S ponosom lahko
zre ta liga na svoje delo, ki je ohrani-
lo irsko narodno dušo. Kaj so pa
irski junaški duhovniki, nazivani le
»oče«, v zvezi s svetnim razumni-
štvom naredili za vero in dom, se
da le težko opisati na odmerjenem
prostoru.

Razdor med brati.

To prelepo sliko o borbah in
zmagah majhnega naroda zabriše-
jo spomini na prepire med irskimi

strankami. Povedati pa moramo
brž, da se ti prepiri ne porajajo iz
osebnih nagnjenj kakih narodnih
očetov, marveč iz različnega nazi-
ranja, kako bolj koristiti ljubi do-
movini.

Že brž prva listina svobodščine od
6. decembra 1921. je porodila spore
med Irce. Irski parlament, »Dail
Eireann«, jo je sprejel, toda ne vse
stranke. De Valerovi republikanci
jo še vedno odklanjajo, ker nočejo
priseči angleškemu kralju. Tudi v
parlament ne hodijo, čeprav so
druga najmočnejša stranka. Naj-
močnejša stranka je vladna stran-
ka, ki je podpisala ustavno listino.
Tretja, delavska stranka, je malo
komunistično pobarvana in jo pre-
veva srd proti kapitalistični An-
glijci. V parlamentu je skoraj edi-
na opozicionalna struja. Četrta
stranka je stranka farmerjev, ki je
izšla iz vladne stranke vsled nekih
nesporazumov. Ne pomeni pa do-
sti. V zadnjem času se je ustanov-
vila še Irška narodna liga, ki si je
zastavila nalogo zblizati se z Ul-
strom. Ulster je namreč severo-
vzhodni del Irske, ki se ni hotel
vključiti v Irsko svobodno državo.
Iz Ulstra, kjer so prebivalci potom-
ci anglikanskih priseljencev, hodijo
poslanci še zmeraj v londonski
Westminster (poslansko zbornico).
Republikanska stranka se je pred
štirimi leti razcepila. Na skrajni
levici so tako zvali »sinn-feinerji«,
ki pravijo: »Ne za Anglijo, ne z
Anglijo, ne proti Angliji, marveč
brez Anglije.« Njim nasproti pa
poudarja zmerno krilo popolno svo-
bodo Irske kot članice britanskega
cesarstva. Borba med opisanimi
strujami je strastna.

V nedeljo umorjeni podpredsed-
nik in zunanji minister Irske repu-
blike O'Higgins je bil v letih 1919.
do 1920. odločen sinnfeiner. Ko je
pa Lloyd George ponudil Ircem že
omenjeno samoupravo, je bil mladi
Higgins brž za to in se je kmalu
povzpел do prvih mest. Ko so
sinnfeinerji leto pozneje po spre-
jemu samouprave z oboroženo roko
skušali raztrgati zvezo z Anglijo,
je O'Higgins, tedanji pravdni mi-
nister, kruto obsodil v smrt vodjo
vstašev. On je hotel držati Angliji
dano besedo. In zdaj je prišlo na-
denj maščevanje prav iz tistih vrst,
v katerih se je kot prostak za svo-
bodo domovine boril.

Te borbe pojasnujejo, kako je
težnja po svobodi in neodvisnosti
vcepljena v irsko dušo. Tričetr-
tisočletni boji so Irce osvobodili,
toda še bo treba dosti truda, da
bo domača vlada svet zgradila vse
tisto, kar so tlačitelji skozi dolga
leta razdrli. Domačim nepočak-
ljivcem gre seveda vse še prepo-
časno. Od tod ti notranji boji. Pa se
bodo tudi ti unesli, ker narod, ki se
bori za Boga, dom in rod ne more
zgubiti svoje pravde!

Okno v svet.

Velekapital v politiki.

Znani ameriški avtomobilski
kralj Henry Ford namerava pri pri-
hodnjih volitvah kandidirati za
ameriškega predsednika. To misel
je gojil že pri zadnjih volitvah, a
so mu Judje delali velika nasprot-
stva. Zdaj se je na Ford javno od-
povedal svoji borbi proti židovstvu,
ki jo je tako strastno vodil.

ter v šole za lepe umetnosti in na visoko tehnično šolo v Turinu in v Milanu.

Vojnim sirotam, ki ne obiskujejo imenovanih šol, se ne bodo priznale štipendije. Prošnjo je treba vložiti do 31. avgusta 1927 na zgoraj omenjeni naslov na navadnem papirju.

Kdor želi podrobnejših informacij v tej zadevi, jih lahko dobi na goriški prefekturi pri zaščitnem uradu vojnih sirot.

Gostilničarjem.

Prejeli smo od prefektore naslednjo vest:

Zgodí se, da pišejo gostilničarji in kavarnarji račune v francoščini ali pa v angleščini. Da se izkaže potrebno spoštovanje italijanskega jezika in ugledu Italije v svetu, morajo upravitelji javnih obratov račune pisati v italijanščini, če jo inozemec le količkaj pozna. Če gost italijanščine ne zna, se napravi račun lahko v njegovem maternem jeziku. Le v slučaju, če gost ne zna italijanski in če upravitelj ne zna njegovega maternega jezika, se napravi račun lahko v tretjem jeziku, ki ga oba znata.

Romanje na Barbano.

Kakor lani tako pojdemo tudi letos romat na Barbano, ako se nas oglasi do 18. julija zadostno število. Spotoma se ustavimo v Gradežu in v Ogleju. Vožnja tja in nazaj stane s parnikom vred 21 lir. Na otoku v cerkvi bo kakor lani pridiga, sv. maša in blagoslov. Odhod zjutraj ob 4. uri in vrnitev okoli 9. ure zvečer. Vsak naj plača naprej podpisane vodstvo, da dobi sedež in da ne bo stal, kakor lani. Na obilno udeležbo vabi: Vodstvo Apostolstva molitve, Via Molino št. 9.

Duhovne vaje za gospodične.

Po vseh katoliških deželah se goje po vojni s prav izredno vneto zaprte duhovne vaje. Povsod se dvigajo v ta namen posebni domovi, v katerih se zbirajo katoličani raznih stanov, da se pogledajo v verske resnice, da uredijo svoje razmerje do Boga in bližnjega, da se usposobijo za delo prerodenja človeške družbe po božjih načrtih. Tudi v Sloveniji imajo že tak dom, ki ga skrbno obiskujejo možje in fantje najrazličnejših stanov.

Naše razmere so v vseh ozirih zelo skromne. Tudi v tem pogledu zaostajamo. Toda rok ne smemo držati križem, temveč storiti moramo, kar se v naših razmerah storiti da. Na Mirnskem gradu se kaj obeta za možje in fante.

Za naše žene in dekleta so v počitniški dobi ženski samostani primerni kraji, kjer se morejo zbirati k zaprtim duhovnim vajam. Ni dvoma, da bi prišli vsi naši samostani v največjo zadrego, če bi se naše gospe in gospodične zavedale, kako velikanski zakladi duhovnega veselja in tolažbe, luči in moči, blagoslova za čas in večnost so v zaprtih duhovnih vajah; noben ljudski misijon se ne more meriti z njimi.

Letos želimo napraviti prvi poskus zaprtih duhovnih vaj za gospodične. Vršile se bodo v novem Uršulinskem samostanu na Catterinijevem trgu v Gorici od 21. avgusta zvečer do 25. avg. zjutraj. Cena za hrano in stanovanje je L 45.

Teh duhovnih vaj naj bi se udeležile predvsem gospodične učiteljice, uradnice in dijakinje od 15. leta naprej. Tudi Marijine družbe naj bi poslale po eno zastopnico.

Podpisano vodstvo je naprosilo za te duhovne vaje takega voditelja, ki bo udeleženkam kar najbolj pomagal, da jim bodo tisti dnevi pravi dnevi duhovne tolažbe in veselja ter resničnega prerodenja.

Gospodične, ki se želijo udeležiti duhovnih vaj, naj to naznanijo podpisane do 31. julija in mu pošljejo gori imenovano svoto. Na

prijave brez vnaprej plačanega zneska se ne bomo mogli ozirati. Istotako nam ne bo mogoče sprejeti prijav, ki bi nam dospele po 31. juliju.

Naša želja je da bi odziv na to vabilo dokazal, da je naše ljudstvo zares ljudstvo božje, ki stremi vedno više in više.

Za vodstvo »Apostolstva molitve«
Ivan Reščič, Gorica,
Via Molino 9.

Grozna železniška nesreča.

V Braziliji sta pred par dnevi trčila skupaj dva vlaka. Kar v hipu so bili vagoni v ognju. 27 potnikov je našlo pod razvalinami smrt, 60 jih je pa težko ranjenih. V Ameriki se često dogajajo železniške nesreče v takem obsegu, ker vlaki dirjajo z neznanjo brzino in tudi ni za varnost tako poskrbljeno kot pri nas.

Vremenske strahote.

V soboto proti jutru je divjal na vzhodnem Saškem strahovit orkan. Utrgal se je oblak in vode so v trenutku narasle ter začele poplavljeni polja in vasi. Hiše je odnašalo ko da bi bile iz papirja. Nad 300 hiš je vničenih, štejejo 150 človeških žrtev, škoda gre pa v milijone. Take strašne noči ljudje že od davna ne pomnijo.

Gospodarstvo.

»Gospodarski list«.

Izšla je julijeva številka »Gospodarskega lista« s sledečo vsebino:

Kaj je novega na deželi?

Goče.

V nedeljo 3. julija popoldne je priredil tukajšnji telovadni odsek s pomočjo bratskih telovadnih odsekov javno telovadbo, ki je zelo povoljno izpadla. Najpreje so izvajali proste vaje člani in potem članice. Nato so sledile simbolične vaje: »Slepčeva tožba« in »Gor čez jezero«. Oboje so izvajale telovadkinje z globokim občutkom. Potem so pokazali telovadci veliko spretnost na drogu in bradlji poseamezno in v lepih skupinah. Kot zaključek je bil krasen pohod članov in članic. Pri telovadbi je pridno sodeloval godbeni krožek iz Mirna, ki je že tudi dopoldne pri sv. maši krasno izvajal cerkvene skladbe. To je bil res lep in časten dan za mladino, ki išče razvedrila in zabave v lepi telovadbi. Vso prireditve je povzdignilo krasno vreme, ter prostor telovadišča, ki je last g. Cirila Štembergerja, katerega mu bodi iskrena zahvala. Vse priznanje in zahvala bratskim odsekom, ki se niso ustrašili ne vročine in ne daljne poti. Bog živi!

Vogersko.

Tukajšnje prosvetno društvo »Pomlad« bo priredilo na senčnatem prostoru g. Hvaliča veliko veselico. Na sporedu je »Davek na samce«. Sodelujejo pevski zbori. Natančnejši spored se objavi pravočasno. Igra bo ugajala vsakemu gledalcu, ki se hoče dve uri pošteno nasmejati. Sosednja društva prosimo, naj bi to vljudno vpoštevala. K obilni vdeležbi že danes vabi odbor.

Idrija pri Bači.

Pred kratkim sem v nekem svojem dopisu v »Goriški Straži« izrazil željo, da bi se par mladih fantov začelo poučevati v pritrkovanju. Kakor pa sedaj čujem, se je moja želja tudi uresničila. Naši starejši pritrkovanci so izbrali par mladih fantov, katere sedaj s pomočjo knjige »Slovenski pritrkovavec« pridno vadijo v pritrkovanju. — Naše novo mlekarsko poslopje je že dograjeno in pod streho. Da bo zgradba popolnoma končana, manjkajo še nekatera notra-

Ne pozabi! (D. Doktorič). Vnetje pljuč in oprsnice (Dr. Ravnik). Krmljenje krav (A. Pevc). Mlekarske zadruga in bilance (inž. Pegan). Nekaj poletnih opravil v vinogradu (J. Ušaj). Ne zanemarjajte okopavanja vinogradov! (inž. Pegan). Rak na sadnem drevju. Dvajsetletne breskve (Dr. Vallig). Po žetvi. Izkopavanje krompirja. Padanje cen in umetna gnojila. Gospodarski pregled v juniju. Agrarni kredit. (inž. Pegan). Oskrbovanje čebel v A.-Z. panjih (Fr. Donat Jug). Vse sam (Dr. Basaj). Razen tega najdete v »Gospodarskem listu« lepo število odgovorov na gospodarska vprašanja in razen zanimiv drobiž.

Tržne cene

dne 12. julija 1927.

Česnik kg L 1—1.10; sveže zelje L 0.90—1; repa L 0.90—1.10; korenje L 0.80—0.90; čebula L 0.90—1; pes aL 0.40—0.50; fižol navaden L 1.80; fižol koks L 2.40; salata L 0.70 do 0.80; jajčniki (melanzane) L 2.20 do 2.60; krompir L 0.60—0.70; paradižniki L 1.20—1.40; sveži grah L 1.40—1.70; peteršilj L 0.80—1; radič L 0.80—2.60; špinača L 0.90 do 1.10; fižol v stročju L 0.90—1.40; vrzote L 0.80—1; koče L 0.50—0.60; črešnje L 1.40—1.80; sveže fige L 0.90—2; limoni kos L 0.15—0.20; jabolka kg L 1.40—1.90; hruške L 1.30—2.20; breskve L 2—4.20; slive L 0.90—1.20; sveže maslo L 15—16; presno maslo L 18—20; mleko liter L 1—1.20; trčan med L 10; sladka smetana L 12; jajca kos L 0.50—0.60.

nja dela, ki bodo tudi kmalu končana. Naši živinorejci že težko čakajo, da bi se zopet začel delati sir v mlekarni, ker sedaj morajo prodajati mleko za slepo ceno od 50 do 60 stotink. — Most čez reko Idrijo v naši vasi se še vedno ni pričel graditi, čeprav ga krvavo potrebujemo. Posebno občutijo to potrebo oni, ki imajo svoje senožeti na drugi strani Idrije in morajo hoditi daleč okoli, da pridejo do njih. Nekateri so sicer napravili par čolnov, toda le za svojo rabo, ker se jih tudi v največji sili nihče drugi ne sme poslužiti. Manjka pač vzajemnosti in sloge med sosedi. — Naše »Prosvetno društvo« spi že nekaj časa sem spanje pravičnega. Nikogar ni, ki bi ga zdramil iz dolgega spanja in ga ozdravil spalne bolezni. Niti na prosvetne tekme se društvo ni še začelo pripravljati. Gre pač tudi tu vse rakovo pot, ker manjka med članstvom, posebno pa še med odborniki sloge in — zanimanja. Vaščan.

Bovec.

Zapustila nas je v najlepšem cvetu svoje mladosti naša zvesta prijateljica Zofija in se preselila v nedeljo 26. junija v svojo pravo večno domovino. Bila je vzorna mladenka. Težko smo se poslovile od Tebe, saj smo zadnje čase živele kot sestre med seboj v društvu. Žalostne si nas zapustila. Ni še dolgo, komaj par tednov je, odkar smo se skupaj zbrale v veselo družbo in prepevale, a nihče ni slutil in tudi ti ne, da je to Tvoj poslovilni večer. Pogrešamo te, da bi nas bodrila s svojim tihim, lepim in pobožnim življenjem. Le en up nas je tolažil, ko smo ti spletale sveže vence, in ko smo obsule tvoj grob s cveticami, da vidimo se nad zvezdami. Bog naj bo milostljiv tvoji duši in naj usliši naše molitve, ki jih molimo zate k Bogu!

Tvoje prijateljice-društvenice.

Ukve na Koroškem.

Dne 2. julija se je preselila v večnost Marija Kolarič, p. d. Tončnja, žena cerkvenega ključarja in odbornica ženske Mar. drube. Ta blag žena zasluži v »Straži« vsaj skro-

men spomin. Dasi ni bila brez človeških slabosti, je vendar za našo vas v verskem in narodnem oziru mnogo storila z zgledom in besedo. Vsak dan je bila pri sv. maši. Zadnja leta skoro vsak dan tudi pri sv. obajilu, razen onih poletnih mesecev, ko je bivala na planini. Ker ni imela otrok je rada pomagala potrebnim. Zlasti so ji bili pri srcu neverniki v misijonskih deželah. Duhovnike je spoštovala kot take kar so: kot namestnike božje in se je vselej neustrašeno potegnila za nje in njih čast. Ker je znala dobro slovensko pisati, kar je tu na Koroškem redkost, je dopisovala pred vojno v celovski »Mir«, po vojni v goriško »Stražo«. Več let je bila poverjenica družbe sv. Mohorja. Kjer je le mogla je priporočala in širila krščanske knjige in časopise. Mnogo zaslug si je pridobila za Mar. družbo. Pred vojno je spodbujala dekleta, naj le z veseljem stopijo pod belo Marijino zastavo. Ko se je pred dvema letoma ustanovljala Mar. družba za žene, jo je radostno pozdravila in vabila v njo tudi druge. Biti Marijina hči je bila za njo največja, nezasluzena čast, Marijina svetinja njen najlepši kras. Marija ji je to povrnila. Dasi naglo, ni umrla nepripravljena. Na praznik sv. Petra je bila še pri shodu Mar. družbe; drugi dan pri sv. maši, ki se je opravila po njenem namenu. Dva dni nato, v soboto na Marijin dan, je pa po kratki bolezni za večno zaspala. Bil je praznik Marijinega obiskovanja in upamo, da je ta dan blaga pokojnica res obiskala Marijo v nebeških dvorih, kjer bo vedno ostala v Marijini družbi.

Sv. Mihael nad Šempasom.

Pred par tedni sta dva naša vaščana pobirala po vasi prispevke za popravo tukajšnjih cerkvenih orgel. Kakor hitro je opomnil č. g. Kodermac v cerkvi, da bi bilo potrebno spet obnoviti in popraviti orgle, ki spijo že vsa leta po vojni, takoj se je ljudstvo odzvalo njegovemu klicu in prispevalo po svoji moči. Najbolj zanimivo je pa to, da nekdo ni nič daroval. Toda orgle so že vseeno v najboljšem stanju. Le škoda, da nimamo še dovolj izurjenega organista. Upamo pa, da se bo kmalu izučil neki zelo nadarjeni mladenič iz Ozeljana, kateri je tudi orgle popravil, za kar mu gre iskrena hvala.

Vaščani.

Volče.

Težko je prijeti za pero v času največjega dela. Zato se le redko oglašamo. Posebnih novic ni. Podobno je pri nas kakor drugje. Slabe letine, živina skoraj zastoj in še mlekarna, edini dohodek v gorah, prestaja krizo. Toča nas je tudi že obiskala in napravila občutno škodo posebno na fižolu, katerega seme smo kupili, da smo mogli saditi. Kljub veliki mizeriji se pa naša mladina razkošno oblači in zapravlja denar. Dekleta v svili, klobukih, vsako soboto k brivcu lase pristrigovat. Pa tudi fantje ne zaostajajo z dragimi oblekami in finimi tovarniškimi čevlji. Kakšni gospodarji in gospodinje bodo to? Po stanu naj se mladina ravna in za bolj vzvišenimi ideali naj stremiti.

Smrt nam je pokosila v najlepši dobi vrlo mladenko Julijo Čarga. Bila je poštena in zavedna Slovenka, izvrstna pevka. Imela je lep pogreb. Moški zbor ji je zapel pred hišo žalosti in na grobu. Blag ji spomin, ostalim naše sožalje!

Čezsoča.

V nedeljo dne 17. t. m. ob 10. uri bomo praznovali redko slavnost. Daroval bo preč. gosp. Anton Žagar svojo prvo sv. mašo. Vsi okoličani želimo mlademu gospodu obilo blagoslova božjega v vinogradu Gospodovem. Čestitamo!

Čemu in kakšno bodi društvo?

(Zgornji sestavek, povzet iz gl. bokih »Pomenkov« v »Čolnici«, nam je poslal korajžen fant iz tolminskih hribov. V spremnem pismu pravi, da je večina tamošnjih društev malce zaspala, zato naj jih te vrstice predramijo k novemu delu. Zvedo naj pa tudi naši očetje in mamice, zakaj je društvo, prosvetno ognjišče, dandanes toli potrebno. Naj bi se dopisnikova želja, ki je tudi želja nas vseh, v obliki meri izpolnila!)

Navadno slišimo med starimi ljudmi tale očetek: »Čemu so vendar ta društva. Za naših dni tega ni bilo, pa smo vedno srečno živeli.« Če človek posluša to modrovanje starih, se mu na prvi hip v resnici zdi kot da je bilo včasih naše ljudstvo brez organizacije in da se je šele novejši čas začela širiti med ljudmi misel skupnosti.

V resnici pa je bilo nekdanj po naših kmečkih vaseh vse polno živih organizacij, ki sicer ni poznala raznih formalnosti, kot jih imajo nove organizacije, ki pa je zato živele vse bolj trdno življenje kakor sedanja društva.

Po naših vaseh so bili od nekdanj organizirani fantje. Namen fantovske organizacije je bil: skrbeti za čast domače vasi. Tudi dekleta so bila združena v eno celoto. V dolgih zimskih večerih so se zbirala na preji itd. Sedež organizacije gospodarjev je bil pod vaško lipo. Tako je bilo v starih časih. Sedaj pa so prišli novi in z njimi tudi nov način organizacije: društva.

Velika važnost, ki jo imajo društva zlasti v naših časih, obstoja v tem, da so naša društva — ali bi vsaj morala biti — večerne šole. Koliko vprašanj stopa danes pred odraslo osebo in odraslo človeka. Gospodarska, politična, verska in socialna vprašanja se neprestano pojavljajo povsod: v časopisih, knjigah, gostilni, železnicah itd. Kdo naj ti ta vprašanja reši, kje in kako? V društvu imaš knjige, predavanja, časopise itd. Tu je prilika, da najdeš odgovor na pereča vprašanja.

Tam, kjer ne vleče mladih ljudi v društvo drugo kot samo želja, da so skupaj, nastane iz društva spaseček brez vsebine. Društvo brez vsebine je prazna vreča, ki ne more sama po koncu stati. Takim društvom pravimo, da obstoje le na papirju.

Društveno vsebino pa tvori: jasen cilj in resno trajno delo, ki naj služi cilju. Cilj naših društev mora biti: izoblikovati v dušah članov prave ljudi. Ni torej namen društev izobraževati člane za bodoče igralce. Ko stopi mlad fant, ki je končal šolo v društvu, prinese s seboj vse polno važnih življenjskih vprašanj. On hoče odgovora na vprašanja: Od kod sem, čemu živim itd.? Teže ga vprašanja socialnega značaja. Od kod stanovi, zakaj vlada razlika med njimi, brezposelnost, kapital? Družina in razmerje v družini mu vzbujata nešteto vprašanj, odnosi do ženskega spola, do sosedov hočejo rešitve.

Veliko je društev, ki smatrajo za svoje najvažnejše delo enkratno prireditve na leto. Ko je prireditve pri kraju, pa društvo zaspi do prihodnjega poletja. Tako društvo sploh nima značaja resne organizacije, ker mu manjka trajnega delovanja.

Pravega duha moramo spraviti tudi v dramske prireditve. Naše prireditve imajo dostikrat tako prisiljen, nenaraven značaj. Nič ni v njih domačega, priprostega. Več ko je na prireditvah smeha, surovosti, popivanja in razgrajanja na odru, bolj navadno vleče in zabava igra.

Kako ali res mislimo, da naše ljudstvo nima globljih občutkov? Kdaj bodo prišli naši odborniki

do tega, da je treba dati društvenim prireditvam globlji značaj, kjer se ne bo razbijala samo šala, temveč predstavljalo naše življenje. In vendar mi bo vsak priznal, da življenje, ki ga živimo ni le smejanje, zabava, temveč dostikrat presretno žalost. Ako pitamo ljudi s plitvimi igrami, jih goljufamo in varamo, ker jim življenje predstavljamo na neresen način. Lep korak pri naši društveni bodočnosti bo, da začne s preosnovo naših društvenih prireditev. Seveda bo treba dostikrat precej truda, a bodimo prepričani, da sadovi ne izostanejo.

Življenje Štefana Radića.

(Nadaljevanje.)

Moje nepolitično javno delo.

Poleg svojega političnega dela sem se bavil kakih deset let tudi s pisanjem slovnice in slovarjev ter z drugimi književnimi vprašanji. Že l. 1896. sem napisal v belovarski ječi praktično slovnico za češki jezik in češko-hrvatski slovar. Ta slovnica je doživela več izdaj. L. 1903. sem napisal praktično slovnico ruskega jezika za Hrvate in hrvatskega jezika za Čeha. Ruska in češka kritika sta se najpoglavnejše izrekle o obeh delih. L. 1910. sem napisal strogo učno, toda vseeno praktično obširno češko slovnico s čitanko in slovarjem za hrvatske srednje šole. Ta knjiga je bila pod vladno bana Tomašića izdana od Deželne založbe kot šolska knjiga.

Kakor sem že omenil sem, l. 1901. izdal prvi zvezek svojih »Uzničkih spominov«, l. 1902. pa drugi zvezek. Oba zvezka sta bila zaplenjena. Poljska kritika je vsopredila to moje delo, zlasti prvi zvezek, po njegovi književni vrednosti z glasovitim delom ruskega pisatelja Dostojevskega »Zapiski iz mrtvega doma«.

Moj odhod v tujino in nekaj posebnosti o mojem bivanju v inozemstvu.

Meseca julija 1923., po volitvah 18. marca istega leta, sem bil prisiljen zapustiti Hrvatsko. Preživel sem pet mesecev v Londonu, pet na Dunaju in dva v Moskvi. Dne 12. avgusta 1924. sem se vrnil v Zagreb, a dne 5. jan. 1925. so me prišli in že drugi dan oddali sodišču.

Že za časa vojne sem se bavil z mislijo, da bi potoval v zapadno Evropo, v prvi vrsti na Angleško. V ta namen sem l. 1916. najprej dobil potni list za Bolgarijo. V zadnjem hipu so pa bili moji načrti prekržani iz Pešte, kjer so se bali, da bi jaz iz Bolgarije lahko odšel v Francijo in dalje na zapad. V času drugega Tomljenovičevega banovanja l. 1921. sem zaprosil za potno dovoljenje in sem je dobil za Češko-slovaško, toda še tisti dan mi je bilo preklicano. Zato l. 1923. ko je bil politični položaj še bolj napet, nisem niti prosil za potni list, ker sem smatral za svojo dolžnost, do ko predsednik hrvatskega narodnega zastopstva zlasti angleško javnost točno in podrobno poučim o hrvatskem vprašanju in da pri tej priliki tudi sam preštudiram politične, socialne in gospodarske razmere v tej najsvobodnejši velesilni državi na svetu.

V London sem dospel 17. avgusta in sem ostal tam do 22. dec. 1923. Nadel sem si nalogo, da nikogar ne obiščem, kdor me ne povabi in da zlasti ne bom iskal stikov z uradnimi osebnostmi, ker bi samo škodoval hrvatski stvari, če bi bil slučajno zavržen.

Ker so vsi listi javili moj prihod, so me najprej posečali angleški in nemški časnikarji. Za njimi so prišli književniki, posebno oni, ki so se bavili z bližnjim vzhodom. Pozneje so prihajali k meni javni de-

lavci vobče, zlasti predsedniki in predstavniki mnogobrojnih angleških mirotvornih in dobrodelnih organizacij. Prav kmalu so prišli z menoj v dotiko tudi nekateri mlajši prvaki angleške delavske stranke, ki tvorijo najodločnejšo mirotvorno krilo v stranki in izdajajo svoj tednik »The New Leader«.

V Londonu sem bil s svojo ženo. Oba sva se učila po 6, po 8 in tudi po 10 ur dnevno angleški. Že 25. okt. 1923. sem čital angleško predavanje v balkanskem »Komiteju«. Pozneje sem čital še dvoje svojih angleških predavanj, in sicer eno v glavnem odboru delavske stranke, drugo pa v »Društvu za bližnji vzhod«. Vsa tri predavanja sem dobesedno priobčil v »Domu«, kateremu sem redno vsak teden poslal po dve, tri pisma, tako da je v »Domu« izšlo skupno 46 mojih pisem iz Londona.

Poslano*)

Podpisani preklicuje in obžaluje žalitev izjavljeno v nedeljo 26. 6. t. l. v gostilni g. Zuoderza v Volčah proti g. Bukovcu Janku, ker je isto izvršil v razburjenosti in pijanosti.

Rutar Franc, Volče 5.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo samo v toliko, kolikor zahteva zakon.

20-letno dekle išče službe pri kakšni družini kot služabnica. Naslov pove uprava »Gor. Straže«.

V Podmelcu je na prodaj majhno posestvo s hišo, nekaj poljem in njivami, da je možno rediti eno kravo in enega prešiča, skupno ali posebej. Pojasnila daje Jakob Miklavčič, Podmelec 71.

Popolne sobne oprave za gostilne prodam. Obrnite se v ulico Seminario št. 5/l., Gorica.

Služkinja večča in marljiva se išče. Corso Verdi 37, prvo nadstropje desno.

Na prodaj je hiša s hlevom in majhnim vrtom tik glavne ceste, pripravna za obrt ali gostilno. Pojasnila daje Ivan Volarič, Idersko 103, p. Kobarid.

Izkušen strojnik pri parnih žagah in drugih parnih strojih išče službe. — Ta strojnik je Jožef Hrovat v Čezsoči, P. Plezzo.

Velika izbira prenosljivih gramofonov, plošč, igel itd. — Velika zaloga fotografskih šip in papirja za fotografe; fotografski aparati itd. Tvrška E. Vokulat & Co. Gorica, Corso Vitt. Em. III. št. 7. — Tel. 3—47.

Čenjenemu občinstvu naznanjam, da sem odprl svojo lastno delavnico. Najtopleje se priporočim!

SUPAN KAROL, urar v Tolminu.

ZOBOZDRAVNIŠKI ATELJE

ROBERT BERKA

Gorica, sedaj Corso Verdi 36.

Laboratorij otvoren že leta 1918. Sprejema od 9. do 12. in od 2. do 6., ob nedeljah in praznikih od 9.—12.

POZORI!

Velika zaloga mrtvaških potrebščin 20% ceneje kot povsod drugod. J. Saksida, trgovec z mrtv. predmeti, Dornberg št. 3.

Zdravnik
za zobe in usta
Dr. LOJZ KRAIGHER
sprejema
v GORICI
Piazza della Vittoria št. 20

ACQUA DELL'ALABARDA

proti izpadanju las.

Vsebuje kinin in je vsled tega posebno priporočljiva proti prehladu in za ojačenje korenin. Steklenica po 6 lir — se dobiva v lekarni Castellanovich, lastnik F. Bollafio, Trst, Via Giuliani 42. — V Gorici, Via Carduci 9 pri Fiegel.

Teod. Hribar (nasl.) - Gorica
CORSO VERDI 32 - - (hiša Centr. Posoj.)

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne Regenchart & Raymann, vsakovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega sušasa.
Blago solidno! Gene zmerne!

Telefon št. 16

Ustanovljena l. 1889

Poštni ček. 10.533

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

(GRADSKA ŠTEDIONICA)

Stanje vložnega denarja nad 260 milijonov dinarjev

LJUBLJANA
PRESERNOVA ULICA

Stanje vložnega denarja nad 1040 milijonov kron ..

sprejema vloge na hranilne knjižnice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju. Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odločitvi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamci zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. Uprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je tu popolnoma VAREN.